

הלכות תפילין מזוזה וספר תורה פרק ז

פרק ז

מצוות כתיבת ספר תורה

מצוות כתיבת ספר תורה

כל איש מישראל

א.

מצות עשה על כל איש ואיש מישראל לכתוב ספר תורה לעצמו, שנאמר
"ועתה כתבו לכם את השירה הזאת" (דברים ל"א: י"ט), כלומר כתבו את התורה

שיש בה שירה זו, לפי שאין כותבין את התורה פרשיות פרשיות.

ואף על פי שהניחו לו לאדם אבותיו ספר תורה, מצוה לכתוב משלו.

ואם כתבו בידו - הרי הוא כאילו קיבלו מסיני.

ואם אינו יודע לכתוב - אחרים כותבין לו.

וכל המגיה בספר תורה אפילו אות אחת, הרי זה כאילו כתבו כולו:

המלך

ב.

המלך מצווה לכתוב ספר תורה אחר לעצמו לשם המלך, יתר על ספר שהיה
לו כשהוא הדיוט, שנאמר "והיה כשבתו על כסא ממלכתו וכתב לו"

(דברים י"ז: ח).

ומגיהין אותו מספר העזרה על פי בית דין הגדול.

זה שהיה לו כשהוא הדיוט - מניחו בבית גנזיו,

וזה שכתב או שנכתב לו אחר שמלך - יהיה עמו תמיד,

אם יצא למלחמה - ספר תורה זה עמו,

נכנס - והוא עמו,

ישב בדין - והוא עמו,

מיסב - והוא כנגדו,

שנאמר "והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו" (דברים י"ז:ט):

א.

לא היה לו ספר תורה לעצמו קודם שימלוך - צריך לכתוב אחר שמלך שני

ספרי תורה,

אחד מניחו בבית גנזיו,

והשני יהיה עמו תמיד, לא יסור מעמו אלא בלילה, או כשייכנס למרחץ

או לבית הכיסא או לישן על מיטתו:

דיני הכתיבה – מן התלמוד

ד.

ספר תורה שכתבו שלא בשרטוט, או שכתב מקצתו על הגויל ומקצתו על

הקלף, - פסול, אלא או כולו על הגויל או כולו על הקלף.

וכיצד כותבין ספר תורה?

כותב כתיבה מתוקנת נאה ביותר.

יניח בין כל תיבה ותיבה כמלוא אות קטנה, ובין כל שיטה ושיטה כמלוא שיטה, ואורך כל שיטה ושיטה שלשים אותיות, כדי לכתוב למשפחותיכם למשפחותיכם שלשה פעמים, וזה הוא רוחב כל דף ודף.

ולא תהא השיטה קצרה מזה, כדי שלא יהא הדף כאיגרת, ולא ארוכה יתר על זה, כדי שלא יהיו עיניו משוטטות בכתב:

ה.

לא ימעט את הכתב מפני הרווח שיש בין פרשה לפרשה. נזדמנה לו תיבה בת חמש אותיות - לא יכתוב שנים בתוך הדף ושלוש חוץ לדף, אלא כותב שלש בתוך הדף ושתיים חוץ לדף. לא נשאר מן השיטה כדי לכתוב שלש אותיות - מניח המקום פנוי, ומתחיל מתחילת השיטה:

ו.

נזדמנה לו תיבה בת שתי אותיות - לא יזרקנה בין הדפין, אלא יחזור לתחילת השיטה.

נזדמנה לו בסוף השיטה תיבה בת עשר אותיות או פחות או יתר, ולא נשאר מן השיטה כדי לכתוב את כולה בתוך הדף, אם יכול לכתוב חציה בתוך הדף וחציה חוץ לדף - כותב, ואם לאו - מניח המקום פנוי, ומתחיל מתחילת השיטה:

ז.

ומניח בין כל חומש וחומש ארבע שיטין פנויות בלא כתיבה, לא פחות ולא יתר, ויתחיל החומש מתחילת שיטה חמישית. וכשיגמור התורה, צריך שיגמור באמצע שיטה שבסוף הדף.

ואם נשאר מן הדף שיטין הרבה - מקצר ועולה, ויתחיל מתחילת השיטה ולא יגמור את השיטה, ומתכוון עד שיהיה "לעיני כל ישראל" (דברים ל"ד:ב) באמצע שיטה בסוף הדף:

ח.

וייזהר באותיות הגדולות, ובאותיות הקטנות, ובאותיות הנקודות, ובאותיות שצורתן משונות, כגון הפיין הלפופות, והאותיות העקומות, כמו שהעתיקו הסופרים איש מפי איש. וייזהר בתגין ובמנינם - יש אות שיש עליה תג אחד, ויש אות שעליה שבעה.

וכל התגין כצורת זין הן, דקין כחוט השערה:

ט.

כל הדברים האלו לא נאמרו אלא למצוה מן המובחר. ואם שינה בתיקון זה, או שלא דקדק בתגין, וכתב האותיות כולן כתקנן, או שקירב את השיטין או הרחיקן, או האריך בהן או קיצרן, הואיל ולא הדביק אות לאות, ולא חיסר, ולא הותיר, ולא הפסיד צורת אות אחת, ולא שינה בפתוחות וסתומות - הרי זה ספר כשר:

מנהגי הכתיבה – של הסופרים

י.

יש דברים אחרים שלא אמרו אותן בתלמוד ונהגו בהן הסופרים, וקבלה היא בידם איש מפי איש, והן,

שיהיו מנין השיטין שבכל דף לא פחות משמונה וארבעים ולא יתר על ששים.

ריווח שבין פרשה

ושיהיה הרווח שבין כל פרשה ופרשה כמו תשע אותיות, אשר אשר אשר.

ראשי השיטין בשירת הים

ושיהיה בראשי השיטין למעלה משירת הים, הבאים, ביבשה, י"י, מת, במצרים, חמש שיטין,

ולמטה מן השירה חמש שיטין, תחילת כל שיטה מהן כך, ותקח, אחריה, סוס, ויצאו, ויבואו.

ראשי השיטין בשירת האזינו

ויהיה בראשי השיטין למעלה משירת האזינו, ואעידה, אחרי, הדרך, באחרית, להכעיסו, קהל, שש שיטין,

ולמטה ממנה חמש, ויבא, לדבר, אשר, הזאת, אשר.

וכל הדברים האלו למצוה מן המובחר, ואם שינה - לא פסל:

דברים הפוסלים בכתיבת הספר

יא.

אבל אם כתב המלא חסר, או החסר מלא, או שכתב מלה שהיא קרא וכתב כקריאתה, כגון שכתב ישכבנה מקום ישגלנה, ובטחורים מקום בעפלים, וכיוצא בהן, או שכתב פרשה פתוחה סתומה, או שכתב הסתומה פתוחה, או שכתב השירה כשאר הכתב, או שכתב פרשה אחת כשירה - הרי זה פסול, ואין בו קדושת ספר תורה כלל, אלא כחומש מן החומשין שמלמדין בהן התינוקות:

יב.

ספר תורה שאינו מוגה - אסור לשהותו יתר על שלשים יום, אלא יתקן או יגנוז.

ספר שיש בו שלש טעיות בכל דף ודף - יתקן, ארבע - יגנוז.

ואם היה רוב הספר מוגה, והשאר יש בו ארבע טעיות בכל דף, ונשאר אפילו דף אחד מאותו השאר המשובש בלא ארבע טעיות - הרי זה יתקן:

יג.

במה דברים אמורים, שכתב המלא חסר, שנמצא תולה האותיות ששכח ביני השיטות,

אבל אם כתב החסר מלא, אפילו יש בכל דף ודף כמה טעיות - הרי זה מתקנו, מפני שהוא גורד ואינו תולה:

יד.

מותר לכתוב התורה חומש חומש, כל חומש בפני עצמו, ואין בהן קדושת ספר תורה התם.

אבל לא יכתוב מגילה בפני עצמה שיהיה בה פרשיות.

ואין כותבין מגילה לתינוק להתלמד בה, ואם דעתו להשלים עליה חומש - מותר.

כתב מגילה שלש שלש תיבות בשיטה אחת - מותר:

טו.

מותר לדבק תורה נביאים וכתובים בכרך אחד,
ומניח בין כל חומש וחומש ארבע שיטין,
ובין כל נביא ונביא שלש שיטין,
וכן בין כל נביא ונביא משנים עשר שלש שיטין - שאם בא לחתוך, חותך.
וסידורן של נביאים כך הוא: יהושע ושופטים, שמואל ומלכים. ירמיה
ויחזקאל ישעיה. ותרי עשר.
וסדר הכתובים: רות, ותילים, ואיוב. ומשלי וקוהלת, ושיר השירים. וקנינות,
ודניאל, ומגילה, ועזרא, ודברי הימים:

שרטוט

טז.

כל כתבי הקודש אין כותבין אותם אלא בשרטוט, אפילו כתבן על הנייר.
ומותר לכתוב שלש תיבות בלא שרטוט, יתר על זה אסור:

קדושת התנ"ך

יז.

כך זה שיש בו ספר תורה נביאים וכתובים, אין קדושתו כקדושת ספר
תורה, אלא כחומש מן החומשין. דין היתר כדין החסר: